

Prof. dr hab. Józef Kobos

EFEKTY KSZTAŁCENIA - JEDNE Z GŁÓWNYCH KOMPONENTÓW REFORMY EUROPEJSKIEGO OBSZARU SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Efekty kształcenia (*learning competences*) można zdefiniować jako to, co student wie, rozumie i umie wykonać po zakończeniu procesu kształcenia. Kompetencje te muszą być przypisane do określonego modułu oraz poziomu studiów, a także w sposób obiektywny ocenione. Należy podkreślić, iż programy nauczania budowane w oparciu o uzyskanie określonych efektów, to przyjęcie perspektywy studenta, a nie jak to było dotychczas, perspektywy nauczyciela.

Efekty kształcenia zazwyczaj dzieli się na: kompetencje ogólne, dziedzinowe i szczegółowe.

Kompetencje ogólne (generyczne) (określane także jako „miękkie”) to takie umiejętności, które nie wiążą się z określonym przedmiotem, np. umiejętność pracy w zespole. Ponadto można je podzielić na instrumentalne, interpersonalne oraz systemowe. Kompetencje ogólne związane są z danym poziomem kształcenia.

Kompetencje dziedzinowe są związane z określonym kierunkiem studiów i obejmują wiedzę, rozumienie i umiejętności, jakie powinien reprezentować student określonego kierunku lub grup kierunków i poziomu kształcenia.

Kompetencje szczegółowe są specyficzne dla konkretnego programu studiów i jego realizacji w określonej uczelni.

W Procesie Bolońskim efekty kształcenia są istotnym elementem na trzech poziomach:

- na poziomie uczelni opisują konkretne kompetencje absolwenta na określonym poziomie i kierunku studiów.
- na poziomie kraju pozwalają na opisanie, w Krajowych Ramach Kwalifikacji, kompetencji ogólnych, jakie powinien reprezentować absolwent określonego poziomu studiów, co ma istotne znaczenie w zapewnieniu jakości kształcenia.
- na poziomie międzynarodowym, w Ramach Kwalifikacji dla Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego, umożliwiają odniesienie się i porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych krajach.

Koncepcja studiów opartych na efektach kształcenia w znaczący sposób przyczynia się także do zwiększenia mobilności studentów, a także pozwala na lepsze zrozumienie konkretnej dziedziny poprzez kontakt z innymi systemami kształcenia, umożliwia nabywanie umiejętności pracy w wielokulturowym środowisku, czy też dostosowania się do różnych, nowych warunków kulturowych.

W tej części prezentowanego materiału chciałbym przedstawić jedynie przykłady kategorii osiągnięć opisywanych poprzez efekty kształcenia takie jak:

- wiedza (*knowing and understanding*),
- umiejętności (*skills-knowing how to act*),
- postawy (*values-know how to be*)

w odniesieniu do poszczególnych stopni kształcenia:

Efekty kształcenia w zakresie WIEDZY

I stopień	II stopień	III stopień
Kwalifikację (dyplom) I stopnia przyznaje się studentowi, który wykazuje:	Kwalifikację (dyplom) II stopnia przyznaje się studentowi, który wykazuje:	Kwalifikację (dyplom) III stopnia przyznaje się studentowi, który wykazuje:
wiedzę ogólną dotyczącą niektórych podstawowych obszarów studiowanej dziedziny	wiedzę ogólną dotyczącą głównych obszarów studiowanej dziedziny	wiedzę ogólną dotyczącą zasadniczych teorii, metod badawczych, zasad i pojęć z obszaru studiowanej dziedziny
znajomość niektórych technik uzyskiwania danych właściwych dla studiowanej dziedziny	znajomość wszystkich technik uzyskiwania danych właściwych dla studiowanej dziedziny	znajomość technik i metodologii uzyskiwania danych właściwych dla studiowanej dziedziny

Efekty kształcenia w zakresie UMIEJĘTNOŚCI

I stopień	II stopień	III stopień
umiejętność praktycznego wykorzystania wiedzy w rutynowej działalności profesjonalnej	umiejętność praktycznego wykorzystania wiedzy w wielokontekstowej działalności profesjonalnej	zdolność tworzenia nowej wiedzy
umiejętność logicznego wyciągania wniosków oraz formułowania sądów na podstawie danych z różnych źródeł	umiejętność identyfikacji pojęć i problemów (także nowych) właściwych dla studiowanej dziedziny, ich krytycznej analizy, syntezy i oceny oraz formułowania sądów na ich podstawie	umiejętność rozwiązywania nowych i złożonych problemów naukowych i/lub praktycznych właściwych dla studiowanej dziedziny, ich krytycznej analizy, syntezy i oceny oraz formułowania sądów na ich temat
umiejętność komunikacji i konsultacji ze specjalistami w swojej dziedzinie	umiejętność komunikacji z osobami o różnym stopniu wykształcenia i konsultacji ze specjalistami w swojej dziedzinie	umiejętność komunikacji z wieloma osobami, także współpracownikami oraz ekspertami w swojej i innych dziedzinach

Efekty kształcenia w zakresie POSTAW

I stopień	II stopień	III stopień
Kwalifikację (dyplom) I stopnia przyznaje się studentowi, który wykazuje:	Kwalifikację (dyplom) II stopnia przyznaje się studentowi, który wykazuje:	Kwalifikację (dyplom) III stopnia przyznaje się studentowi, który wykazuje:
odpowiedzialność za pracę własną i innych oraz zrozumienia podstawowych zasad etyki zawodu	odpowiedzialność za pracę własną i innych oraz stosowanie i rozwijanie zasad etyki zawodu	pełną odpowiedzialność za pracę własną i innych oraz przyczynianie się do podtrzymywania i doskonalenia etosu wspólnoty naukowej (zawodowej)
efektywność działań (pracy) wg wskazówek oraz zdolność do pracy w zespole	przywództwo i przedsiębiorczość oraz świadomość pełnionej roli zawodowej	samokrytycyzm w pracy twórczej, działalność na rzecz jej usprawnienia i wzrostu jej efektywności

W podsumowaniu tego związłego materiału chciałbym podkreślić, że efekty kształcenia to rodzaj „spoiwa”, które buduje nową jakość kształcenia w ramach Procesu Bolońskiego, a także otwiera drogę do właściwego opracowania i wdrażania programów studiów oraz rzeczywistej mobilności studentów i naukowców.

Opracowano na podstawie publikacji: „Standardy i wskazówki dotyczące zapewnienia jakości kształcenia w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego”. Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Zapewnienia Jakości w Szkolnictwie Wyższym, „Proces Boloński to już 10 lat” A. Kraśniewski FRSE, „YES! GO!. „Praktyczny przewodnik tworzenia programów studiów zintegrowanych z okresem mobilności” FRSE oraz materiałów z seminariów.